Published and distributed under permit (No. 731), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXIX. ЧИСЛО 92. ДЖЕРЗИ СИТИ, Н. ДЖ., СЕРЕДА, 20-го ЦВІТНЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 92. JERSEY CITY, N. J., WEDNESDAY, APRIL 20, 1921. THREE CENTS

Хочуть ухвалити знов іміґраційний закон.

КОМІТЕТ ПАЛАТИ ПОСЛІВ ДЛЯ СПРАВИ ІМІҐРАЦІЇ ЗА БИЛОМ

ВАШИНГТОН, 18. цвітня. — Майже цілий комітет палати послів для справ іміграції заявляється за тим, щоби ще раз ухвалити закон про обмеження іміграції до Злучених Держав.

Попередний закон, внесений сенаторомДілінгемом, пропонував обмеження числа іміґрантів до 5 процент числа старих іміґрантів. Новий законопроєкт, котрий тепер є на порядку дневнім в конгресі, пропонує обмежити число чужинців, яких можна допустити до Злучених Держав, до 3 процент того числа іміґрантів, котрі находилися тут підчас перепису населення в 1910. році. Іміґрація має бути обмежена в той спосіб від 1. мая сего року до 30. червня 1922. року.

НАЙВИСШИЙ СУД ПІДДЕРЖУЄ СТЕЙТОВІ ЗАКОНИ.

ВАШИНГТОН, 18. цвітня. — Найвисший суд Злучених Держав розбирав нині справи, в котрих ходило о те, чи закони, ухвалені ріжними стейтами підчас теперішньої недостачі мешкань, а обмежуючі властителів домів в їх правах щодо викидання комірників, годяться з конституцією Злучених Держав. В однім случаю ходило о закон, ухвалений нюйорською леґіслятурою, в другім случаю ходило о закон, ухвалений конґресом для Дистрикту Колумбія. В обох случаях ходило о закони, які заборонили властителям дому викидати своїх комірників навіть, хоч їм минув уже контракт (умова). Найвисший Суд в обох случаях заявив більшостю, що закони годяться з конституцією і тому властитель дому не має права викидати комірника навіть по упливі контракту, як комірник заховується прилично і сповняє свої зобовязання супроти властителя.

ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКА ЗЕЛІЗНИЦЯ ПЕРЕПЛАЧУВАЛА ЗА НАПРАВУ ЛЬОКОМОТИВ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, 18. цвітня. — Підчас переслухання перед комісією межистейтової торговлі заявив один інжинер Пенсилвенійської Зелізниці, що ся зелізниця платила фабриці Болдвин Локомотив Воркс по 25.754 долярів за направу одної льокомотиви, тоді як в її власних варстатах така направа коштувала всего 9.453 доляри. Інжинер оправдував поступовання зелізничої компанії тим, що бизнес компанії вимагав того, щоби льокомотиви вислати до служби в протягу пів-третя місяця, а тимчасом зелізниця не могла направити своїх льокомотив в своїх варстатах так скоро.

Се переслухання стоїть в звязи зі закидом робітничих юній, котрі заявили, що зелізничі компанії не ведуть ощадної господарки і через непотрібне видавання гроший підносять кошти удержання зелізниць для американської суспільности.

ФАРМЕРИ ДОМАГАЮТЬСЯ ОБНИЖЕННЯ ЗЕЛІЗНИЧОЇ ТАРИФИ.

ВАШИНГТОН, 18. цвітня. — Американські фармери ріжними способами домагаються обниження зелізничої тарифи за перевіз, кажучи, що така знижка їм конче потрібна в теперішну скрутну хвилю.

Секретар (міністер) рільництва Волес згоджуєсь з їх жаданнем, кажучи, що така знижка тепер дійсно помогла би фармерам.

ФЕДЕРАЛЬНА РОБІТНИЧА ЗЕЛІЗНИЧА РАДА КАЖЕ ЗЕЛІЗНИЦІ ПРИНЯТИ НАЗАД СТРАЙКАРІВ.

ШИКАГО, 18. цвітня. — Зелізнича Робітнича Рада приказала зелізничій компанії Сен Луис Савтвестерн Р. Р. приняти назад секційних форманів та варстатових робітників, котрі недавно вийшли були на страйк, щоби запротестувати проти зниження компанією їх заплати, а рівночасно приказала компанії привернути заплату робітників до висоти її дня 20. липня 1920. року. Компанія викручувалася в той спосіб, що вона скасувала зовсім становища, котрі займали страйкуючі робітники. Одчак Зелізнича Робітнича Рада заявила, що зелізнична компанія зробила не в добрій вірі, але лише нате, щоби обминути закон, і тому казала компанії назад привернути давні становища.

РОБІТНИКИ ВІДКИДАЮТЬ ЗНИЖЕННЄ ЗАПЛАТИ.

ОЛБАНІ, 18. цвітня. — Як показується з голосовання по фабриках паперу, робітників працюючих по фабриках паперу, робітники відкинули оголошену недавно 30 процентову знижку робітничої платні. Рівночасно відкинено другі зарядження властителів паперовень, як заведення 9-годинного дня робочого, місто 8-годинного, знесення спеціяльної заплати за овертайм.

ЗА СЛІДСТВОМ В СПРАВІ УТЕЧІ БЕРҐДОЛА.

ВАШИНГТОН, 18. цвітня. — Палата послів конґресу приняла нині резолюцію конгресмена Кана, щоби розслідити утечу Гровера Клівленда Берґдола, відомого філадельфійського мілїонера, котрий утік з вязниці, де сидів за військову дезерцію. В слідстві буде ходити о те, чи правдою є, що він втік завдяки змові, в котру мали бути вмішані ріжні військові та цивільні урядники.

ВИДАЛИСЯ ЧЕРЕЗ ВЛАСНУ МАРНОТРАВНІСТЬ.

Нюйорська поліція завважала, що два молоді хлопці, один Чарлс Атіліо, котрому всего 17 літ, та Джордж Віланд, котрому 22 роки, розстрачують гроші як мілїонери. Довідавшися, що оба хлопці наняли собі дороге мешкання, поліційні детективи постановили піти до них випитати їх, звідки вони беруть гроші на свої великі видатки. Зайшовши до мешкання, полісмени побачили, що мешкання обставлено вишуканою хатною обстановою, що в кождого з них є по кільканайцять новісіньких убрань, маса шовкових сорочок, і т. д. Почали випитувати паничів, відки вони дістали те все. Паничі показали на все покwітовання зі склепів, на доказ, що се все куплено за готівку. Та полісмени не вдоволилися поясненем та стали випитувати далі, звідки вони взяли на все гроші. Паничі викручувалися довго, як могли, а наконець Віланд признався, що вони оба забрали 7,000 долярів з куфра бабуні Віланда, в котрої домі вони передше жили, а котра на житте тільки й мала, що тих сім тисяч долярів, наскладаних за довгі роки. В хвилі, як їх поліція арештувала, паничі ждали на три женщини, що мали прийти до їх вистaвного мешкання на відвідини.

УРЯД ДОЗВАЛЯЄ РОБИТИ ПРАВДИВЕ ПИВО.

Як доносять з Мілвокі, Висконсин, тамошний уряд внутрішного податку дістав приказ з Вашингтону приготовитися до нагляданя над виробом правдивого пива, котрий незадовго почнеться в броварах того міста. В приказі згадується, що пиво буде робитися для медичних цілий. Броварники можуть вже тепер продавати пиво по аптеках. Кажуть, що броварники думають робити наперед повне пиво, а потім переміняти його на „нір бір" через витяганнє додаткової скількости алькоголю.

ПІСЛАЛИ ПРОПОВІДНИКА ДО ВЯЗНИЦІ.

Вальтера Кароля, баптиського проповідника в Лейден, в стейті Месечузетс, засуджено на 15 долярів кари за те, що він не посилав до школи своїх дітий, поликуючися на моральну нездібність учителів. Кревняки учителя хотіли заплатити за нього кару, але він не хотів приняти помочи, і тому суд покликав його відсидіти кару. Кароль має 29 літ і шестеро дітий, з котрих 5 находиться в шкільнім віці.

ПОПОВНИВ САМОУБИЙСТВО ПО ДОРОЗІ НА СВІЙ ШЛЮБ.

Джордж Вол, 66-літний фармер, в Вілмставн, в стейті Ню Джерзи, їхав в суботу на шлюб свій з вдовою М. Бостон. Рівночасно його сусід Мекліcтер розказував другим сусідам жарт, що „молодий" говорив йому, що він радше забеся як оженитися. Тимчасом „молодий" говорив видно те, що думав, бо переїзджаючи попри зелізничий тор, кинувся під переїзджаючий особовий поїзд і погиб на місци.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В АФРИЦІ ЩЕ ПРОДАЮТЬ І КУПУЮТЬ ЛЮДИ ЛЮДИЙ.

Кореспондент великої американської пресової компанії „Есосіейтед Прес", котрий тепер пробуває в Африці, робив доходження про правдивість чуток, що в краю Мароко, в північній Африці ще тепер торгують людьми.

Він вибрався до Мароко, до тих сторін, що є заняті французькими й еспанськими військами, а відтам удався і в ті сторони, що їх досі не заняли ще чужинецькі білі люди.

Наперед хотів він дізнатись, чи се правда, що говорять, що чорні Мароканці ловлять білих людий і продають їх між собою в неволю. На сі чутки він не найшов потвердження.

Але натомісць дізнався, що в Мароканців держиться старий їх звичай торговлі своїми людьми між собою, який є навіть досить розвинений.

Богаті мароканські фармері купують радо Мароканців в неволю до роботи. За купленого невільника платять гроші і притім роблять умову. Ціни за людий є ріжні. За здорового молодого невільника платять як на гроші американські до $100, а за старшого до $50. При купні добре оглядають, що купують. Лише здорового і добре збудованого приймають; слабих не хотять. Притім роблять умову. Звичайно в умові буває сказано, що по смерти господаря невільник стає вільним і дістає часть землі до господарки. Як невільник хоче женитись, то господар дає йому одну із своїх робітниць-невільниць. Діти невільників є теж власністю господаря і є невільні.

Коли такий богатий господар купує дівчину, то мірою ціни є звичайно краса; чим красша, тим дорозша. Її робота є головно при домашньому господарстві. Тому господиня бере наперед дівчину на три дні на пробу до кухні, чи надається до служби. Аж тоді добивають торгу і роблять умову.

АЙРИСЬКІ ПОВСТАНЦІ УБИЛИ ЖЕНЩИНУ.

ДАБЛИН, Ірляндія, 18. цвітня. — Ірляндські революціонери „шин-фейнери" убили 45-літню женщину, фармерку Китті МекКаррон в окрузі Скатставн, в Олстер (в північній части Ірляндії).

Се перша женщина, яку „шин-фейнери" вбили від часу, як вони зачали бунти.

Мала вона доносити проти рухів „шин-фейнерських" повстанців.

ЩЕРАЗ ПРОБУЮТЬ ДОБУТИ МУНЕЯ З ТЮРМИ.

Зі Сан Франциско доносять, що іменем промислових юній сего міста вніс адвокат позов до суду, в котрім домагається випущення на волю Мунея. Цікаво, що адвокат в своїм письмі поликується на старій англійські постанови процесові, котрі походять ще з року 1337, коли англійський король Едвард III. хотів вратувати одного єпископа, засудженого на тюрму, і коли він завів процесове поступовання, котрого можнаби уживати тоді, як всі способи, дозволені звичаєвим правом Англії, вже вичерпані. Адвокат просить о нову розправу в справі Мунея, хоч справу уже покінчено. Переслухання в тій справі має відбутися дня 2. мая.

ҐРЕЦЬКО-ТУРЕЦЬКА ВІЙНА В МАЛІЙ АЗІЇ.

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 18. цвітня. — Вісти, які наспіли сюди з Малої Азії, сповіщають, що військові сили Греції, які заняли надморські землі в Малій Азії, є тепер розбиті на три части. Ті частини находяться коло Ушаку, коло Бруси і біля Ісміду.

Урядові звідомлення, видані головною кватирою грецькою і турецькою, подають, що там ведуться завзяті бої між грецькими військами і військами турецьких націоналістів (приклонників Кемала паші).

Обі сторони роздають також оруже між цивільне населення, щоби боронилося і нападало на війска неміцьої сторони, а се як взиваюсь до палення сіл.

ЇХАТИ ЧИ НЕ ЇХАТИ СУЛТАНОВИ ДО АНҐОРИ?

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 18. цвітня. — Турецьке революційне правительство націоналістів в Анґорі, в Малій Азії, вислало запрошення до султана, щоби прибув з Царгорода до Анґори.

Султан не знає тепер, що робити. Коли поїде до Анґори, так скріпить націоналістів, приклонників Кемала паші, а не поїде, так сі знова готові проголосити собі нового султана.

Султан числиться із силою націоналістів, котрі осягнули успіхи в боротьбі проти Греків, і котрих признали большевики а також Франція й Італія, одначе все таки ще вагається їхати до Анґори.

БОРОТЬБА ІТАЛІЙСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ ПРОТИ КОМУНІСТІВ.

РИМ, столиця Італії, 18. цвітня (Есосіейтед Прес). — В провінції Тускании підчас боротьби між італійськими націоналістами (фашісті) і комуністами убито сьогодня 14 осіб а ранено 100.

В минулу неділю воюючі фашісті билися з комуністами в кількох містах Тускании.

Рано виїхало з Флоренції (Фіренце) 400 фашістів до поблизьких місцевостий для пропаганди.

До міста Прато приїхали вони в тягарових самоходах (троках), заняли місто і змусили міських урядників комуністів вивісити трикольор (державний прапор) на публичних будинках. Богато комуністів витягнено з постелі і змушено підписати резиґнацію з комуністичної партії та кричати: „Нехай живе Італія!" Потім фашісті увійшли в домівку комуністичної партії і забрали всі її папері.

Пізнійше фашісті вибрались до сусідного села Капрі Бізенцiо. По дорозі напали їх комуністи і зачався бій, в якому убито двох комуністів і тяжко ранено кількох фашістів. Надїхали в троках карабінери (війско), котре виратувало фашістів в трудному положенню.

Фашістів з Арецьо, як їхали троком по дорозі теж напали комуністи із засідки і убили шофера. На поміч фашістам прибула підмога з Формацьо, почім комуністів відбито. Фашісті опісля мстились на околиці, палячи доми. В сій розправі згинуло 8 осіб, а десятьох ранено.

Була також борня в місцевости Капрі Бізенцiо, де згинуло 4 особи, а богато було ранених.

Аліянти домагаються німецького золота.

ХОТЯТЬ, ЩОБИ НІМЕЧЧИНА ПЕРЕВЕЗЛА РЕЗЕРВУ СВОЇХ БАНКІВ В ЗОЛОТІ ПІД КОНТРОЛЮ АЛІЯНТІВ ЯКО ЗАПОРУКУ СПЛАТИ ВІДШКОДОВАННЯ.

БЕРЛІН, 18. цвітня. — Аліянтська комісія відшкодовання повідомила президента німецької комісії воєнних тягарів, що засоби золота, які має німецький державний банк і другі банки, котрі випускають банкноти, мусять бути зложені перед 1. мая с. р. або в місті Кельн (Кольонї) або Кобленц, яко запорука воєнного відшкодовання.

Аліянтська комісія відшкодовання хоче запоруки, що Німеччина не ужие золотого засобу для інших своїх вірителів без дозволу аліянтів і для того хоче, щоби її золото оставало в Німеччині; але під їх військовою окупацією. Півурядово доносять, що Німеччина не зголиться на се домагання аліянтів під жадними услівями.

(Засіб золота німецького державного банку, згідно з його виказом, виносить тепер понад 1 білїон марок).

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ РІШУЧО ПРОТИ ВІДДАЧІ НІМЕЦЬКОГО ЗОЛОТА ПІД АЛІЯНТСЬКУ КОНТРОЛЮ.

БЕРЛІН, 18. цвітня. — Німецькі часописи без виїмки взивають правительство, щоби не згодилось на домагання аліянтів під жадним услівєм.

Вони пишуть, що другі Кредитори мають першенство, та що в ускому разі золота резерва німецького державного банку не є власністю держави, бо він мимо того, що зветься се державним банком, є приватною інституцією, в якій німецька федерація (держава) є лише одним з шеровців (удїловців).

АЛІЯНТИ БУДУТЬ РАДИТИ, ЯК ЗМУСИТИ НІМЕЧЧИНУ ПЛАТИТИ ЇМ ВОЄННЕ ВІДШКОДОВАННЄ.

ЛОНДОН, 18. цвітня. — Премієр Давид Ллойд Джордж заявив сьогодня в палаті громад, що аліянти імовірно зберуться ще сього місяця для обговорення способів, як змусити Німеччину до пошановання мирових умов.

Про місце зібрання він не говорив.

Ллойд Джордж сказав, що є очевидним, що Німці не показують охоти предложити дійсні пропозиції; що вони не виконують аліянтських плянів відшкодовання; та що для того аліянти мусять нарадитись, як змусити Німців до платення воєнного відшкодовання.

Заява британійського премієра була у відповідь на запит посла Кенворті, котрий питався його, яке становище займе Англія у відношенню до заяви французького премієра Бріянда, котрий сказав, що Франція ужие по 1. мая с. р. військової сили проти Німеччини.

БАЛАЧКИ ПРО ВОЄННУ ВИПРАВУ ФРАНЦІЇ НА НІМЕЧЧИНУ ЗАПЕРЕЧЕНІ.

ПАРИЖ, 18. цвітня. — Французький ґенерал Кастельно заявив, що Франція покличе до війска бранкові річники з 1918 і 1919 року, які дадуть 380.000 жовнірів для наїзду на Німеччину, щоби змусити її заплатити аліянтам мілїярди воєнного відшкодовання.

ПАРИЖ, 18. цвітня. — Французьке міністерство війни заперечило, начеб воно мало намір покликати під оруже для наїзду на Німеччину річники з 1918 і 1919 року.

ХОТЯТЬ ТИМЧАСОВО ПОЛАГОДИТИ СТРАЙК МАЙНЕРІВ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 18. цвітня. — Сьогодня відбувся тут мітинг дорадного комітету юнійного руху в Англії, котрий заступає робітничий юнійний конгрес, партію праці (соціялістичну) і парляментарну партію праці.

Провідники сих робітничих організацій є за тим, щоби майнери приняли тимчасову полагоду з тим, що опісля спір має бути полагоджений остаточно.

Властителі копалень угля зберуться завтра (у второк) на нараду.

Запевняють, що премієр Ллойд Джордж предложив управам організацій властителів копалень і углекопів урядові пропозиції, які вже раз був предложив минулого тижня на спільній конференції обох екзекутивних зборів.

НЕДОСТАЧА УГЛЯ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 18. цвітня. — Вже тепер дається відчувати у Великій Британії недостача угля.

Нині вже й зелізничий рух частинно спинений з недостачі угля.

Публику повідомлено, що недостача угля є дійсно велика.

Обчисляють, що за 18 днів страйку нарід був позбавлений 11 мілїонів тон опалу, на чому вже тепер потерпіли деякі галузи промислу.

АНГЛІЯ РОЗПУСКАЄ „ОБОРОННУ СИЛУ" ПРОТИ СТРАЙКУ.

ЛОНДОН, 18. цвітня. — Нині урядово оголошено, що принято 75.000 осіб до державної оборонної служби.

Тепер бранку здержано, а рекрутовані сили мають бути скоро розпущені домів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і загряницю.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРГАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ГАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

Дорожнеча та уряд.

Свого часу президент Гардинг вислав був до федеральної комісії торговлі листа, в котрім просив її подати свою думку про причину незменчуючоїся дорожнечі та про способи зарадження її. У відповідь на сей лист президента комісія відповіла позавчора обширним меморіялом, в котрім широко описується теперішню дорожнечу, подається її причини та пропонується ряд зарадчих средств.

Щодо дорожнечі, то вона проявляється передовсім в подрібничій торговлі, каже комісія. Гуртова торговля подекуди уже зазнала значного обниження ціни, а найбільше спали на ціні сирі матеріяли, достарчувані фабрикам. З тої причини не можна приступити до зараджуванню дорожнечі, як довго не найдеться причини, чому подрібнична торговля не обнижує цін так, як гутрова торговля або ті, що виробляють сирівці.

Отже комісія подає пять головних причин дальшого тревання дорожнечі.

Першою причиною загальної дорожнечі в подрібничій розпродажи являються вишрубовані ціни на декотрі підставові товари, такі як вугіль, котрі своєю високою ціною підносять ціни других товарів, яких без него не можна виробляти.

Другою причиною являється змови межи великими предприємцями; се відноситься передовсім до другого загально потрібного промислу, а саме до деревного промислу, в котрім не великі витворці змовилися, кілько і як продукувати і по якій ціні продавати, хоч американські закони проти промислових змов сего не дозваляють.

Третою причиною являється поширенє так званих організацій для отвертих цін (овпен прайс асосієйшенс). Такі організації тим небезпечнійші, що їх не можна переслідувати судово законами проти промислових змов, бо в них все будимто законне. На верха вони організуються з цілию, щоби завести однострайні способи бухгальтерії, щоби в усіх предприємствах в однаковий спосіб ведено бизнесові книги, а се на те, щоби в той спосіб можна переконатися, кілько річий даного рода можна виставити на продаж, які кошта виробу сих річий. Сі організації збирають факти про сі всі справи і подають їх своїм членам, котрі звичайно вживають їх не на що иньчого, але якраз на те, щоби піддержувати несправедливо високі ціни.

Змови межи дрібними продавцями се четверта причина дорожнечі. На основі таких умов дрібні продавці стараються злагодити остру конкуренцію межи собою; в тій цілі вони визначують собі території, на котрих кождий з них має працювати, установляють ціни, по яких маєся продавати річи, і т. п. Наслідки сих змов такі, що конкуренції властиво нема, що кепські бизнесмени не пропадають, а удержуються в бизнесі, що люди мусять платити за непотрібні обслуги тих непотрібних купців.

Наконець, послідною причиною високих цін се великі торговельні предприємства, котрі ведуть торговлю межи Америкою та Европою, а котрі через змови межи собою можуть залити американський ринок европейськими товарами по дуже високій ціні, а зате американські товари купують на европейський ринок по дуже зниженій ціні.

Які средства моглиби зарадити на дорожнечу в Америці, се виходить з представлення причин дорожнечі. Треба наперед поправити перевозові средства, себто зелізницю та корабельну службу, та поправити організацію кредиту.

Кромі сего треба ухвалити закон, котрий давби право американському урядови збирати дані про кошта виробу ріжних предметів та оголошувати їх народови, щоби народ знав, що коштує виріб кождої річи. Комісія пробувала уже робити таке з вуглем, але властителі копалень постаралися, що американський суд заборонив її далі таке робити, і комісія мусіла звернути скарбови 150.000 долярів, призначених на ту ціль. Сей факт показує, що на таку діяльність потреба спеціяльного закона.

Треба, на думку комісії, переслідувати судово усіх, хто робить протизаконну змову обмежуючу свобідну торговлю та конкуренцію. Треба однак ухвалити наперед закон, котрий поширивби силу закона також на ті так звані товариства для цін.

Треба, щоби уряд взявся до активного запомагання кооперативних організацій рільників та консументів (себто кооперативних склепів).

Треба, щоби видано закон, забороняючий непотрібні спекуляції збіжем.

Треба, щоби скликано межинародну конференцію з офіціяльних представителів держав, котрі беруть участь в торговлі з Америкою, щоби унеможливити змови в межинародній торговлі, не допускаючи до чесної конкуренції.

Треба оснувати уряд, котрий дававби американським фармерам докладні вісти про стан ринку в краю і за границями краю, та треба йому облекшити збут на місци тих фермерських продуктів, які псуються легко.

Найболючійший удар.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Ужгород, столиця Підкарпатської України, дня 3. марта, 1921.

Найбільш болючий удар стараються Поляки завдати українському народови в Галичині в земельній справі. Стараються вирвати йому зпід ніг його землицю-маму, яку він і його предки своїм потом зросили і своїми кістками засіяли.

Під тим зглядом в Галичині дійсно стан катастрофальний. Кольонізація в повному ході. Властителі дібр Поляки, зі страху перед можливими подіями зі Сходу, віддають масово свої добра на парцеляцію польським банкам парцеляційним. Одинайцять польських парцеляційних спілок і банків, концесіонованих польським урядом, з яких більші мають експозитури в Кракові, веде масову і систематичну кольонізацію Східної Галичини. Продають землю лиш Мазурам. Польський уряд дає кольоністам Мазурам безплатний переїзд і перевіз зелізницею і підпирає кольонізацію всіми способами.

Терор суспільности польської і урядів на властителів дібр страшний. Вистарчить продати один морг Українцеви, щоби бути напятнованим „спршедавчиком". „Земскі фундуш народови" відозвами в пресі грозить кождому такому смільчакови, „викиненнєм з їх суспільности". Наслідком того не еміють властителі дібр продавати землі місцевим малоземельним селянам Українцям, навіть тоді, коли вони свої добра продають на парцеляцію.

Дня 17. грудня, 1920, ухвалив польський сойм у Варшаві закон, яким признано інвалідам польської армії право одержати безплатний наділ землі, і то 45 гектарів на кождого. На сю ціль висигнувала рада міністрів 2 міліярди марок до диспозиції міністерства війни і міністерства рільництва. Дискусія в „соймі", преса і польська опінія не лишає ніякого сумніву, що наділи сі будуть діятись на українських землях, на так званих „всходніх кресах". Є навіть проект утворити ланцюх таких осель на східній границі і від сього ланцюха поширювати військову кольонізацію на захід.

Українське малоземельне і безземельне населення в розпуці. В селах, де вже всю землю розпарцельовано Мазурам, половина українського населення задумує перенестись деінде, щоб не загинути з голоду. Є ціла низка таких сіл; передівсім там, де гірша земля, як приміром в Мостищині, в Галичині, де добра Стадніцкого розпарцельовано виключно між Мазурів.

Наближаючася весна збільшує се бажанне малоземельних і безземельних українських селян — закупити деньбудь на парцеляцію землю, та лиш дуже рідко удається кому з них купити кілька моргів. Але і тоді ціна з правила буває 10 до 15 разів висша ніж для Мазурів, які платять 8 до 10,000 польських марок за морг.

Американські поворотці замісць купити за тяжко зароблені гроші землю і завести господарство, пройдають свій заробіток і вертаються назад до Америки.

Істнує розпорядженнє, що купуючі землю мусять доставити посвідки від місцевої парцеляційної комісії або від начальника громади і парохіяльного уряду, що „не виступали ворожо проти польської держави; що не служили у війську, яке боролось проти Польщі; і що нікого до сього не намовляли". Але і ся дорога так обставлена перепонами, що з неї нікому не можливо користати.

Лише заборона не-горожанам Східної Галичини купувати землю у Східній Галичині зможе виратувати від певної голодової смерти українські малоземельні маси.

Конечне є рішуче запротестовати проти дотеперішних безправних польських практик в господарці землями в Галичині.

Ви, американські Українці, не чекайте, аж Ляхи розхоплять всі землі в Галичині, але протестуйте кождого дня щораз то голоснійше, аби в цілому світі було чути Ваш голос. Се поможете виратувати безземельних братів, то поможете виратувати цілий наш рідний край! Не ждіть, бо кождий страчений день є ударом для Галицької України, а помочию для Польщі.

Галичанин.

ПОЛЬСЬКІ ВАРВАРСТВА В ГАЛИЧИНІ.

Село Бабин, повіт Самбір.

Дня 23./5 1918 заряджено без найменьшої причини експедицію карну в Бабині повіт Самбір. На спокійне населення громади прислано 2 компанії війська — яке обступило громаду о год. 3-тій рано і зачало стріляти з машинових крісів. — Наслідком стріляннини зістала поцілена кулею і померла на місці Анна Сорока 12-літна дівчина — нікому нічого не винна. По півгодинній стріляннині розійшлися жовніри по хатах і ну вязнити кождого мужчину від 10 літ в гору; для пострху запалено хату і будинки економичні Василя Гнатишака та стодолу належну до приходства. Перед підпалом наклали в будинок амуніції, аби відтак оправдувати свої вчинки „а слухайце, ту бил склад амуниції". Для оправдання — жовнір вбиває свім власним гвером коня (свідки: Андрій Гудзан, Іван Кузбит, господарі з Бабина) і відтак голосить: „а патшце в Бабіне стшеляйон".

Вязнено усіх до триста люда і всіх спроваджено на збірне місце коло читальні „Просвіти" в Бабині. — Кожного увязненого та кожного домівника бито в страшний спосіб нагаями, деревджкою від кріса, так що від побоїв не один мусів перележати кілька тижнів, а Федько Товарницький, господар 58-літний віддежав ті побої пів року.

Сина місцевого пароха Ярослава Петрик 14-літного хлопця (парох вже був увязнений 17/5 1917 р.) так скатовано, що на другий день не можна було зняти з нього сорочки — прилипло через сціпеілу кров до тіла, кожну хату зрабовано та сплюндровано, забирано усе, що лишень можна було вивезти і артикули молочні, збіже, полотна, убрання, черевики, свині, коні, вози, у місцевого пароха забрано одну пару коней, одну корову, 6 саней, увесь дріб.

Зібраних коло читальні „Просвіти" господарів і хлопців уставлено в ряди, — а впаливши ще по кілька нагаїв — які кожний мусів відтак цілувати, поручено їм співати „З еднеєй строни гура — а з другей долина в д.... бедзє кедись наша Україна". Хто не хотів співати катовано його поти та обливано зимною водою, поки сеї пісні культурної не відспівав. По якійсь хвилі віднайдено случайно заховані ленти й шапки стрілецькі (січові). В ленти поубирано коні, а шапки забрали на голову польські жовніри і почали (здається з радости такого винаходу) нові страшні оргії та збиткования над невинними О год. 10. рано рушив той цілий похід в асистенції польського війська до Самбора. По дорозі хто мав гроші — підплачував жовнірів та пішов до дому. Від дитини брали 20 к. від старшого 100 к. більше як удалося. Формально ніхто не вертав — а хто лишень дав окуп був вільний і до дому.

До вязниці в Самборі приведено 63 хлопів. Конвоюючі жовніри били їх на вязничнім подвірю, а коли вертали по споненню своєї урядової служби, казали самі до себе „цо ці людзє властіве біні — за цо їх так катовано?" (Свідки: В. Петрик, Ф. Рабій, які були уже в вязниці і чули ті слова). 8 люда між ними 14-літного Ярослава Петрика затримано в Раді повітовій в Самборі й заповіджено їм, що если до рана уружя Бабинці не знесуть, так усі будуть розстріляні. В ночі до тих 8-мох, що кілька хвилин приходив жовнір — оглядав з ліхтарнею „кабанів" та пражив нагаєм, де попало. Рано приведено і тих 63 з вязниці до Ради повітової і тут старшина сповістив їх, що всі можуть іти до дому і винні лишень пильнувати, щоби хто в селі не стріляв.

Ось образок культури, якою наші сусіди так чваняться. Усі, що служили при українськім війську — або інтелігенти, які виїхали з повіту разом з військом — або й такі, що лишилися на місці, але за України служили Україні яко службовики, дісталися до таборів, яко інтерновані-полонені або під закидом злочину з § 327 ішли під полевий суд. Які терпіння переносили вони по таборах та вязницях най послужить примір на отцю В. Петрикови, пароху з Бабина. Осаджено його у вязниці в Самборі під замітом злочину § 327. Разом з ним сиділи о. Рабій з Самбора, о. Бенцін з Старого Самбора і о. Шпітал з Тершова. Начальником суду полевого був п. Золотенький, родом зі Старої Солі, сен міщанина Українця. Сей пан не позволив священикам у вязничній каплиці відправляти Служби Божої. — Не позволяв нікому доносити їсти. Заспокоювати всі потреби мусіли в казнях, бо на двір жадного не пущено.

По трох тижнях вязниці закликав п. Золотенький о. Петрика на протокол і місто зробити конкретний закид, питався: „а цо ксьондз ма на сеє поведзіць". Се діялось в суді в святині справедливости, а коли о. Петрик заявив, що є преціль обжалованим, просить проте о конкретні закиди, відповів: „ми то бендзєми бадаць". І так без переслухання висидів о. Петрик 6 і пів тижня в самбірській вязниці, 3 і пів тижня в вязниці Ф. О. Г. у Львові, а по 10 тижнях закликано його вкінці до протоколу, але перед тим відчитано вже внесенне прокуратора на інтернованнє.

За це що потайки доносили вязням добрі люди їду — карав п. Золотенький 4 згаданих священиків в той спосіб: дає їх до казні о одним лїжку вибитім без сінника і коца, о бетоновій підлозі і попсутім клъозеті — так що кал був на долівці. Тут давано їм їсти лишень раз на тиждень. І таку вязницю терпіли невинні священики через 8 днів. Ключники, які допомогли тим священикам до отримання їди — подістали по 14 днів „айнцелкасарніка". По повороті домів кожний в повіті був конфінований, себто мусів зголошуватися два рази тижнево або три рази або і щоденно до постерунку поліції державної — не раз роблячи 4 до 20 кільометрів дороги. Такі конфіновані в горячий час роботи мусіли на постерунку рубати дрова, копати город, обирати бараболю іт. и. Що се було заряджене виключно на те, щоби спокійне населення переслідувати — най посвідчить факт, що коли др. Ріпецький перенісся до Станиславова і показав поліції карту конфінованння, де стояло чорне на білім, що то він в Самборі мусів зголошуватися щоденно на поліцію — висміяв його урядник поліції в Станиславові і заявив йому, що вистарчить раз на місяць оглядати „чцігоднов пикен" др. Ріпецького.

Деяких вже звільнено з конфінованя, але богатьох доси мусять зазнавати того раю, про який голосно чваняться польські часописи „люд ест зупелнє задовольони — то тильки маняці не могон сєн погодзіць з ржечивістьцьон".

Село Жабе, пов. Коломия.

З весною 1920 р. скликувано мущин українських Гуцулів до одної салі в суді, де приказувано їм роздягатися по пояс, а польські жандарми й жовніри били їх нагаями, так, що зойк було чути на віддалі около 80 кроків від суду мимо того, що замкнені були вікна й двері. Молодим хлопцям кліщами витягали нігті, розбивали крісами яблока на колінах, щоби в той спосіб зробити їх на ціле життя каліками. Хто до тої екзекуції не явився, того палено хату. До звичайних сцен належало те, що офіцери кидали стирла людей на землю і танцювали на їх грудях. Множество калік з поломаними ребрами і розторощеними колінами є живим свідоцтвом того згнущання. Свідки: Сеньковський М. з Жабя і пані Криса у Львові.

У. Г. КОМІТЕТ У ЛЬВОВІ ПРОСИТЬ О УКРАЇНСЬКІ ВИДАННЯ З АМЕРИКИ.

Наша часопись одержала отсей лист від Українського Горожанського Комітету у Львові:

До Хвальної Редакції „Свободи" в Джерзи Сити, Н. Дж.

Український Горожанський Комітет у Львові оснував при одній зі своїх Секцій обібліотеку українських і тих польських, французьких, англійських і німецьких часописий та видавництв з часу світової війни, які відносяться до української справи.

Звертаємось до Хвальної Редакції о ласкаве присланнє нам на адресу: Український Горожанський Комітет у Львові ул. Руська ч. 3, всіх чисел Вашої часописі за час війни і о стале присиланнє нам безплатно дальших чисел Вашої часописі, всіх американсько-українських видавництв і тих чужинецьких видавництв, що відносяться до нашої справи.

Просимо дуже не відмовити нашій просьбі.

Остаємо з правдивим поважанием

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОЖАНСЬКИЙ КОМІТЕТ:
Володимир Целевич,
секретар.

ПАН ИОФФЕ І ПАН ДОМБСЬКИЙ

(На спомин соромної большевицько-польської умови з Риги, 18. лютого, 1921).

В місті Ризі о півночі,
Як сон падав вже на очі,
Иоффе підпис свій поклав;
Одинайцять міліонів
Хлопів наче при грі штонів
В руки Домбському віддав.

Каже Иоффе: Пане Яне,
Тепер підем на сніданне,
Щоб угоду закріпить.
А Ян: Добре, пане Иоффе,
Випєм водки, випєм кофе,
І шампанськім би підлить.

Узялися попід руки,
І мандрують наче круки,
В фраках пізно у ночі.
По дорозі якісь тіни
Тиняються попід стіни,
То втікають у корчі.

Може то є хлопські духи,
Що їх підчас заверухи
Зметено на другий світ.
Вони згинули за волю,
За свободу, красшу долю, —
З неї-ж бачать тільки гніт.

Всюди тихо, темно, глухо,
Лиш дух шепче Иоффу в ухо:
Вкомісарив би ти шляк!
Обіцям ти хлопам волю,
А продав їх у неволю,
То комунізм се, чи як?

По горівці пораненько
Иоффе з Домбським йдуть
[швиденько,
Ідуть спати в білий день.
Снились обом міліони
Рублів злотих, хлопські стони,
І богато теревень.

Як збудились, засміялись,
Обнялись і попращались,
Наче рідні брати.
Перше ми себе не знали,
Каже Домбський, а пізнали,
Ти-каймо собі, я й ти!

Товаришу, Иоффе каже,
В серце мені тепер ляже
Польське панство і звичай!
Хлопська воля — забобони,
Роздаю на міліони
Простих хлопів і їх край!

Як приїду у Варшаву,
Там запємо ліпше славу
Яку Рига дала нам!
Там то будем панувати,
Бо там хлопа не видати,
Бо там доступ лиш панам!

Написав Юрко Прочпанами.

43 РОКИ ПРАЦЮВАЛИ НАД ПОЛОВИНОЮ НАУКОВОЇ ПРАЦІ.

В Парижі відбулася велика урочистість серед учених, бо члени французької академії покінчили половину своєї роботи коло зложення поправного видання словаря французької мови. Працю почато в році 1878 і по 43 роках вчені французькі язикознавці дійшли лєдво до кінця букви Г. В той спосіб вони подали пояснення 24,000 слів, а що французьку мову рахують на два рази тільки, тому вони й святкували покінчення половини своєї праці, котра ціла, при дотеперішній скорости, готова забрати 86 літ праці. В словари є богато нових слів, принятих до французької мови за послідних кілька літ, однак Французька мова не приймає чужі слова так скоро як англійська.

ЗВІРСЬКИЙ НАПАД ВІДКИНЕНОГО КАВАЛЄРА.

В кілька мінут по своїм приході до роботи до фабрики Свіфта в Керні, в стейті Ню Джерзі, стенографістка Гелен Слови побачила, що до уряду, де вона працювала, входить молодий мущина, замикає за собою двері на ключ, і кидається на неї з величезним, різницьким ножем. Перелякана дівчина пізнає в напаснику Джорджа Вотерфола, з котрим вона познакомилась яких два роки тому, як він працював з нею у Свіфта. Дівчина крикнула з переляку, і почала втікати довкола комнати. Молодий мущина з ножем в руці гнав за нею. Нарешті допав її, кинув на стіл, і вона почула різницький ніж на своїм лици. Крик переляку почув другий робітник компанії Свіфта, підбіг до вікна, побачив страшну сцену, вибив шибу у вікні і вскочив до комнати. Напасник кинув дівчину і взявся до себе. Заким робітник підбіг до нього, він вспів завдати собі ножем тяжку рану в горло і лежав без притомности на землі. Покликано лікаря і поліцію. В шпитали показалося, що ані рана дівчини на лици ані рана напасника на горлі не є небезпечні. На поліції дівчина зізнала, що Вотерфолд від року переслідував її своїми освідчинами та пропозиціями женячки, а коли вона відмовила вийти за нього за між, він загрозив її пімстою.

ЗА ЗАОСТРЕННЄМ КАРИ СМЕРТИ.

В нюйорській леґіслятурі в Албані внесено законопроект за знесеннєм кари смерти. Тимчасом стейтова адвокатська палата оголошує свою опінію про сю справу, в котрій заявляється не за зменченнєм числа злочинів, на котрі назначена кара смерти а за побільшеннєм їх лісти. Адвокатська палата вказує на пошесть злочинів, яка від якогось часу шириться зі застрашаючою силою по американських містах, і висказує думку, що заостреннє кар та поширеннє кари смерти на ріжні нові злочини причиниться до зменшення числа злочинів. Адвокатська палата збиває закид проти кари смерти, що, мовляв, при карі смерти грозить небезпека, що покарають карою смерти, котрої з природи річи не можна направити, невинного чоловіка; палата адвокатів підносить, що небезпека невелика, бо кождому засудженому прислугує право рекурсу. З того права всі засуджені користають, бо одинокою справою, в якій не було рекурсу, се була справа польського анархіста Чолґоша, котрий убив американського президента Меккінлея.

Богдан Лепкий.

СВОЇ!

Город занято без бою.

До партерового дімка, що стояв при одній із бічних вулиць, між деревами в городці, ускочило двох салдатів.

Засапані, копотами вкриті, гукали щось, чого мабуть і сами не розуміли, — щоб другим нагнати страху, а собі щоб додати відваги.

Хатні двері стояли розтвором — увійшли.

Оден із них підняв занавіску, бо вікна були прислонені, щоб меблі не линяли. Осінне, жовтувате сонце замерехтіло на золотих рамах великого дзеркала, у якому відбивалася ціла готинна комната, з темно-вишневими плюшевими фотелями, великим килимом на паркеті, з довгим фортепяном і шафкою, повною усяких цяцьок: чарок, статуеток, коробчок.

„Бач, як мешкають буржуї" — сказав той, що підняв занавіску, показуючи, як молодий вовчок, здорові білі зуби.

„Нічого собі"... відповів спокійно другий.

„Нічого!... А в тебе-ж дома як? Мов худобина живе християнський народ. А тут — о!"

Він гепнув собою на плюшеву канапу з двома львиними головами на поручях. Канапа підкинула його, мов мяча в гору, він ще раз гепнув, ще і ще.

Сміявся дитячим, нерозумним сміхом.

„У! як гарно сидіти! Спрібуй, Максиме!"

Максим хотів і собі спрібувати та йдучи по килимі потрутив штиком лямпу, що звисала із стелі так, що скло обсипало його космату шапку і з бренькотом покотилось геть по паркеті.

„От, дідьча тіснота!" — сказав чіхаючи потилицю. „Понаставляють, понавішують чорт зна що і чорт зна пощо".

„Гі, гі, гі!" — реготався той на канапі, гойдаючися в ній, мов у човні на річці.

„Вставай!"

„А хіба мені зле сидіти? Ще з роду не сидів у такому; по панськи".

„А хібаж ми тут на сидіння прийшли?"

„Твоя правда, час до роботи".

І вони метнулись по хаті.

Це була готинна середно заможної родини. Не розкішно, але вигідно, по старосвітськи обставлена. Кожня річ мала своє місце і чисто було тут, мовби прошених гостий дожидали, а непрошені прийшли.

„Бач, і музика є, — фортепян" — сказав любитель плюшевої канапи, піднімаючи віко фортепяну.

Ударив по клявішах і струни завищали, мов би в них відгукнулася війна усіми своїми незгармонізованими звуками.

„Гарна штука, та жаль, що така велика, а то забрав би з собою. За життя гравби, а по смерти і трумни не треба. Тут і нашого командіра можнаб сховати; велика штука. Жаль, що мамуня грати не навчили. Треба покликати панночку най нам якої польки вшкварить".

„Торочиш чорт зна що. В хаті живого духа нема. Повтікали".

„А я кажу, що є. Ось, бачиш, канарейка".

„Ну, то що з того?"

„А то, що колиб люди втікали, то птицю далиб на сусіди, або пустилиб крізь вікно на волю, щоб з голоду не дохла. Вони такі. А коли птиця є, то значиться хтось і з людий остався. Пошукаємо".

І вони увійшли до столової.

Тут, на столі, по старому звичаю стояв хліб і в сільничці сіль і в пляшці солодка вишнівка.

„Чесні люди, обичай знають. Ну щож, хіба поснідаємо й без господарів".

„А вжеж що поснідаємо. Тільки, чуєш, чи не насипано тут якої трутки".

„Нашому братові й отрута не пошкодить. Як ми в Станіславові до гимназії прийшли, то там у склянних бутлях всіляка дрянь стояла: жаби, гадюки, хроби. До науки потрібне. А наш фельдфебель, бувалий чоловік, покрутив носом і каже: — тут монополія пахне. — Пробив пальцем оболону, полизав і таки, так, — спірт! Викинув гадюку, спірт випив і гаразд. Не минула й година, як у склянках не було ні гадюк, ані спірду. І нікого навіть черево не боліло, не то що! Молодці!"

Засміявся широким, молодецьким сміхом і врізав собі спору пайку хліба, як косар. Випили, закусили, решту сховали в кармани. Пригодиться.

„На війні, то так: що зїш, те й твоє, а більш нічого. Гей, долеж моя доле, доле молодая, чом ти не такая, як доля другая".

„А ти не вий, як вовк на весіллю. Скажуть: салдати гуляють... Ну чого ще тобі треба?"

„Годинника хочеться, а в них самі великі, усьо в них велике, тю!"

Він підступив до зачиненого буфету й прібував підважити дверці.

„Лиши! Ще скажуть: грабували, а наше діло, знаєш, розглянути, чи де муніції нема".

„Дурний ти разом з твоїм ділом" — відповів сміхун, ховаючи в ранці, що мож було туди упхати: тарілку, народніми узорами вишиваний ручник, навіть поливаний глечик на квітки.

„Треба сховати, а то ще які безсовісні люди заберуть", — приговорював жартуючи.

Увійшли до третьої комнати. Тут біля вікна стояв стіл до писання і другий більший, посеред кімнати з паперами та всілякими часописями і шафи повні книжок.

Між шафами висів портрет кремезного вусатого дядька в баранячій шапці і в такомуж кожусі з дивною усьмішкою на вдумчивому обличі.

Портрет дивився прямо на непрошених гостей і ніби говорив до них: „Здорові були землячки! Не сподівався побачити вас в таку пору? Кажіть, що чувати у нас біля Канева, над Дніпром?... А що ви це принесли мені в ранцях? Чому вони у вас такі повні?".

Салдати дивилися то на портрет, то на себе.

„Бачиш?"

„А хібаж мені заступило?"

„Тарас".

„Це тобі і дитина скаже".

„Як умру, то поховайте".

„Так воно, так..."

Хвилина мовчанки, а тоді: „ну хіба підемо".

„Нічого нам довше сидіти. Погано так. Тю, як погано. Одним словом: важко жить на світі".

„Погано..."

Переходячи крізь столову вони мовчки випорожнили свої ранці. Вишиваний рушник, біла тарілка і пукатий глечик на цвіти явились на своїх перешніх місцях.

„Так буде краще", — сказав білозубий. „Лекше йти".

„І я так думаю", — відповів його товариш.

В сінях побачили двері від півниці, відчинили їх і гукнули в велику чорну шию: „А є та мхто?"

З челюсти відповів їм якийсь несміливий голос: „Є!"

„А зброї не маєте?"

„Ні, не маємо".

„Ну, то виходьте. Нічого вам боятися. Свої люди!"

. . . .

ХВАЛИ МЕНЕ, РОТЕ...

В кождім американськім місті і існує так звана торговельна палата (Чембер оф Комерс), котрої головною ціллю являється підпирати промисловий та торговельний рух в місті Звичайно така торговельна палата подає до відома, яке то місто здорове, як воно гарно розвивається, як в ньому поступає бизнес. Що в таких інформаціях богато перехвалок, про се нема й мови. Але уже усіх хвальків перевисшило місто Сен Франциско, котрого торговельна палата видала недавно похвалу свого міста, в котрім покликується на федеральні власти здоровля і федеральні власти погоди, а в котрім говориться не менче і не більше, лише що: Сан Франциско має найліпшу погоду в цілих Злучених Державах; що завдяки лагідній погоді місто доручує всі посилки скорше навіть, як великі промислові центри на східнім побережу Америки; що смертельність серед дітий до одного року життя в Сан Франціско низча, як в котрімнебудь другім місті в Злучених Державах; що діти сего міста важуть пересічно о оден фунт більше, як важуть пересічно діти того самого віку по других містах; що Сан франциско має найздоровійше молоко з усеї Америки; що Сан Франциско провітрене ще краще, як Бостон; що воно має найкращу каналізацію в світі; що з тими всіми прикметами і ще другими, незгаданими, місто Сан Франциско перевисшає неодно місто і не уступає ані одному містови в світі.

ВСЯЧИНА.

Від чого людина мучиться?

Людина мучиться з двох причин. По перше тоді, як людина наїсться за богато такої поживи, котра має в собі за богато тих складників, що звуться білковиною. Сеї білковини є дуже богато в таких поживах, як худе мясо, білко яєць. Через те люди, що за богато їдять таких поживних річий чуються сплячі, немовби довго не спали.

Другою причиною умучення являється праця. А під працею зі становища тіла треба уважати і працю фізичну, при котрій працює переважно тіло, і працю умову, при котрій працює мозок, і працю, з котрої є користь матеріяльна, і забаву або гру, з котрої економічної користи нема.

Чувство умучення, котре огортає чоловіка, що працює тілесно або умово через довший час, походить звідти, що всяка праця зуживає поживу себто матерію, та витворює отрую, котра занечищує людське тіло і спричиняє біль. Сей біль може стати дуже великий, якби чоловік не перестав працювати, і навіть смерть може наступити з перемучення.

Се смерть зі затроєння. Лікарі робили спроби з тою отруєю, що витворюється в тілі через працю, і переконалися, що ся отруя зовсім така отруя, як всякі инчі. Вони брали, примірсм, крови з пса, умученого довгим бігом, і запускали її під скіру другому псови, зовсім випочатому. Показалося, що сей другий пес відразу показував всі признаки отроєння, себто крайного умучення. Річ зовсім певна, що ми не маємо причини припускати, що людське тіло заховувалобся інакше від такої отруї.

Біль, який людина відчуває умучення, є дуже важним оберігаючим средством для чоловіка. Се немовби сиґнал безпеченьства, що уставлений на машині, починає свистіти, щоби дати машиністови знак, що машина дальшого напору пари не видержить. Се сиґнал, який дає тіло чоловікови, що працюючи далі, він уже працює коштом людського здоровля, коштом свого життя.

Хто се такі Фашісті.

З Італії приходять вістки мало не кождого дня про поважні політичні заворушення межи ріжними італійськими партіями. В донесеннях часто попадає імя Фашістів. Через усі цікавляться, хто се ті Фашісті, яка їх програма та яка їх орґанізація.

Умберто Паселля, котрий є секретарем орґанізації Фашісті та кермує сею орґанізацією з міста Міляно, в північній Італії, подав недавно на домагання кореспондента одної лондонської ґазети так сказатиб офіціяльне пояснення про орґанізацію, в котрій він відограє визначну ролю.

Він каже, що ціллю Фашістів являється поборювання большевизму як викривлення соціялізму. З програми большевизму не подобалося Фашістам передовсім большевицька аґітація за насильством як средством політичної боротьби. Тому Фашісті приняли засаду: зуб за зуб, око за око. До сеї партії поприставали члени ріжних політичних партій, з винятком католиків та большевиків та офіціяльних членів соціялістичних партій. Назва партії походить від слова Фашіо котре означає масову орґанізацію. До партії належуть також соціялісти правого крила, так звані реформісти, і републиканці, котрі зрештою не мають великого числа приклонників з винятком провінції Романії (довкола Риму).

Щодо орґанізації Фашістів, то вона ділиться на Фашіо. Назва Фашіо походить від латинського слова фасція, котре значить союз. Кожде Фашіо, себто місцева орґанізація ділиться на так звані „ескадри ділання", зложені з молодих людий, з котрих більшість служили у війні. Кожда така ескадра має свого команданта, котрого іменує дирекційна рада начального Фашіо. В місті Міляно находиться ґенеральний комітет, котрий наглядає над цілим рухом, але кожде Фашіо має повну місцеву автономію в своїх власних справах. Межи місцевими Фашіо та центральним комітет стоять провінціяльні Федерації, котрі відповідають провінціям, на котрі ділиться Італія. Кілько разів прийде до якої стички межи большевиками та Фашістами, зараз один льокаль Фашістів посилає другим поміч, як лише сього вимагає потреба.

Кождий Фашіст платить річну вкладку в своїм Фашіо. Та вкладка не однакова по всій Італії; в Міляно вона виносить приміром 24 ліри, в місті Туріно 18 лірів. Кромі сего добродії платять великі суми; їх називається спомагаючими членами. В кождім окрузі, де є студенти, істнує студентська передна сторожа. Таких студентських передних сторож є тепер 60, а всі вони залежні від центральної орґанізації. Всі Фашісті узброєні. В товариствах є богато жінок.

Коли кореспондент англійської ґазети питався, чому Фашісти не орґанізують своїх членів зпомежи католицької партії, Паселля пояснив йому, що Фашісти виступають за знесеннєм пенсії епископам урядової підпомоги церковним орґанізаціям.

Щодо заграничної політики, то Фашісти стоять за поширеннєм італійського панування.

Фашісти виводять орґанізацію від давних орґанізацій робітників. Вони кажуть, що в 1892. році Фашістами називали робітників, що належали до союза, що викликав аграрний страйк на острові Сицилії. Підчас війни Фашістами називали людий ріжних партій, котрі хотіли вмішання Італію у війну. Вони зорґанізувалися для поборювання партій, що стояли за тим, щоби Італія заховала невтральність у війні.

Теперішний Фашістів зорґанізував в 1919 році Беніто Мусколіні, редактор одної італійської ґазети в Міляно. В тім році відбула ся перша конференція сеї орґанізацаї, на котрій було всего кілька осіб. При кінці 1919 року було всего коло 40 місцевих орґанізацій. Нині є їх коло 400, а число членів виносить понад 100,000.

ОТВОРЕНО НАНОВО РУСЬКУ КОЛЕҐІЮ В РИМІ.

Папа Бенедикт XV. вислав до львівського архиепископа Андрія графа Шептицького лист, в котрім повідомляє його, що „Руська Колеґія" в Римі, в котрій училися теольоґії греко-католицькі Українці, а котра була замкнена через війну, знов отворена і знов буде приймати студентів.

Папський лист згадує далі про терпіння галицьких Українців та про душу проймаючі насильства над релігійними чувствами Галичан. В листі згадується, що папа римський не лише післав запомогу до галицьких Українців, але й вислав спеціяльного делеґата, який мав розслідити положеннє на місци. Вислано о. Івана Дженоккі, однак йому не вдалося дістати до Галичини. Та мимо сего він прислав до Риму письма про страшне положеннє галицьких греко-католицьких Українців. Лист кінчиться висловом надії, що сповняться слова римського папи Урбана VIII., котрий сказав: „Сподіюся, що через Вас, мої Русини, наверненься Схід".

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 65 У. Н. С., повідомляє своїх членів, що дня 23-го квітня с. р. відбудеться спеціяльний мітінґ для полагодження важних справ, о годині 7-ій вечер в галі В. Левчика, 48 Washington Ave. — Антін Нагребецький, рек. секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів даєсь відповідний опуст. Двоpазове оголошення з 5 стрічок $1.00.—

Пошукую свого брата **ОЛЕКСУ МАРХИВКУ** з села Загаєць, пов. Підгайці, Гал. Вторік перебував в Ютіка, стейт Ню Йорк. Взиваю його, щоби зголосився на мою адресу для полагодження старокраєвої справи. Хто о нім знає, зволить звернути його увагу на се оголошення. MYKOLA MARCHEWKA, 13 Lock St., Wilkes Barre, Pa. 90-92

НА ПРОДАЖ 15 акрів доброї землі, засіяна і засаджена, новий дім на 6 румів, 4 руми в середині невикінчені; один кінь і кури; стодола з стайнею, курник і инші знаряди фармерські, 1 миля від міста і фабрик; до кари 5 мінут ходу; кольонія велика, є дві українські церкви. Ціна фарми 32 сотки. Причина незгода в родині і брак здоровля. TEODOR STOLAR, R. F. D. 4, Millville, N. J. 92

НА ПРОДАЖ ГРОСЕРНЯ І БУЧЕРНЯ, добрий бизнес, серед наших людий. Продає з причини виїзду до краю. Голоситись до штору під ч. 253 Grand St., Jersey City, N. J. 89,1,3

ПОШУКУЮ СПІЛЬНИКА до викінчення патенту, котрий би вложив від $150 до $200. Присім мусить бути обізнаний в машиновім і слюсарськім фаху і мешкати в Філадельфії, Па. або в Кемден, Н. Дж. Зарібок від патенту по половині. По близші інформації писати до: JAREMIJ KRUC, 215 Fulton St., Philadelphia, Pa. 91--

Глядає свого братанця **МИКИТУ ВИХОПЕНЬ,** з Жовтанець, пов. Жовква, в важній його справі. МИХАЙЛО ЗВІР, тепер Ukrainski porucnik, Nemecke Jablonne, Cecho-Slovensko. Прочі укр. амер. часописи проситься о передрук. 91-2

БАРБЕРНЯ на продаж в приступній ціні, в добрім положенню, бизнес істнує 15 літ. Голоситися на адресу: S. S., Box 2, Mahanoy City, Pa. 90-2

ВАЖНА І НАГЛА СПРАВА.

До тих, що повертають до краю.

Взивається всіх наших Родимців, котрі ідуть вже тепер до краю або думають в коротці виїхати, щоби в дуже важній справі подали нам сейчас свої і своїх товаришів адреси а отримають дуже важні інформації передовсім в справі паспортів і виїзду, без котрих безусловно не повинні пускатися в дорогу. Пишіть сейчас на адресу: UKRAINIAN IMMIGRATION BUREAU, 245 Court Street, Newark, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".